evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nezaměstnanost

e kariera+

Obsah

Obsah *2*

Úvod *3*

Nezaměstnanost v ekonomické teorii *3*

Zaměstnanost, nezaměstnanost a statistiky *5*

Slovníček pojmů: **5**

Míra nezaměstnanosti absolventů škol *9*

Ukazatele trhu práce *12*

Volná pracovní místa **14**

Vývoj počtu volných pracovních míst v ČR **14**

O jaké absolventy je nejvyšší zájem **16**

Míra nezaměstnanosti mladých v mezinárodním srovnání *17*

Slovníček pro mezinárodní srovnávání **17**

Shrnutí *20*

Závěrečný test *21*

Informační zdroje *22*

Úvod

Tento text se bude věnovat nezaměstnanosti hlouběji.

- zaběhneme trochu do ekonomické teorie,
- objasníme si základní terminologii používanou v analytických studiích a tabulkách,
- naučíme se vyhledávat konkrétní informace o nezaměstnanosti v ČR na internetu,
- budeme se věnovat šířeji uplatnění absolventů škol na trhu práce podle úrovně vzdělání a skupiny oboru vzdělání,
- podíváme se i na situaci na evropském trhu práce a
- naučíme se interpretovat informace a činit jednoduchá mezinárodní srovnání.

Nezaměstnanost v ekonomické teorii

Nezaměstnanost je průvodním jevem tržní ekonomiky. Určitá výše nezaměstnanosti je ekonomy považována za zcela **přirozenou**. Míra nezaměstnanosti v ekonomice fluktuuje okolo přirozené míry nezaměstnanosti díky hospodářským cyklům (v recesi je míra nezaměstnanosti vyšší, než je přirozená míra nezaměstnanosti). Určení této přirozené míry nezaměstnanosti je velmi obtížné, protože nelze zjistit výpočtem, lze pouze odhadnout z pozorování ekonomiky (a může se pro různé ekonomiky lišit).

Takzvaná **plná zaměstnanost**, kterou se vyznačovaly centrálně plánované ekonomiky (ekonomy označována jako přezaměstnanost), je situace, kdy podniky zaměstnávají více pracovníků, než ve skutečnosti potřebují, zvyšují se tím jejich náklady a snižuje zisk.

Přirozená míra nezaměstnanosti je taková nezaměstnanost, při které je na trhu práce vyrovnána poptávka firem po pracovnících a nabídka práce (čili podniky nabízejí takové mzdy, při nichž naleznou právě tolik pracovníků a v takových profesích, které potřebují), za předpokladu, že se v ekonomice vyrábí takzvaný potenciální produkt (ekonomika se nenachází ani ve fázi expanze, ani recese a veškeré zdroje jsou optimálně využívány, tj. v optimálním množství a kombinaci).

Příčin nezaměstnanosti je několik, jsou to především státní zásahy (legislativa, sociální systém), změny v ekonomice a nedostatek informací o volných pracovních místech.

Úkol: *Zamyslete se nad tím, jaké jsou příčiny nezaměstnanosti na straně státu, trhu a jednotlivce a pokuste se je konkretizovat.*

Příčiny nezaměstnanosti

- nedokonalý trh práce (nabídka se nepřizpůsobuje dostatečně rychle změnám poptávky), neúplné informace o volných pracovních místech (tzv. informační asymetrie)
- vyplácení podpory v nezaměstnanosti (zvyšuje dobrovolnou nezaměstnanost)
- zákonem stanovená minimální mzda (zvýšení minimální mzdy způsobí zaměstnavatelům, kteří zaměstnávají pracovníky s nízkou kvalifikací růst nákladů a některé firmy a podnikatelé zareagují propouštěním zaměstnanců)
- odbory a kolektivní vyjednávání snažící se donutit zaměstnavatele ke zvýšení mezd,
- legislativa omezující propouštění (zákoník práce poskytuje příliš velkou ochranu zaměstnanců) – podniky budou opatrnější při najímání zaměstnanců, což ohrozí především absolventy a další rizikové skupiny uchazečů o zaměstnání
- neochota stěhovat se za prací nebo dojíždět, nepružný trh s bydlením
- mzdová rigidita, nebo-li nepružnost směrem dolů (mzdy klesají jen výjimečně)
- technický pokrok, změny ve struktuře hospodářství
- sociální dávky, neochota pracovat za nízké mzdy

Druhy nezaměstnanosti

- **strukturální (systémová)** – způsobená změnami ve struktuře ekonomiky, respektive jejích odvětví, kdy vznikají nezaměstnaní, kteří nemohou najít práci ve svém oboru (např. nadbytek horníků po uzavření dolů v ostravsko-karvinském uhelném revíru, krach podniků zaměstnávajících většinu obyvatel regionu - např. v nedávné době krach textilních podniků, způsobený příliš silnou konkurencí levného textilu dováženého z Číny) a musejí zvolit vhodnou rekvalifikaci (tj. naučit se něco jiného, v perspektivnějším oboru). Strukturální nezaměstnanost má dlouhodobější charakter, je nedobrovolná.
- **cyklická** - souvisí s průběhem hospodářského cyklu. V době hospodářské deprese dochází k propouštění a krachům nerentabilních podniků, v době konjunktury (ekonomického růstu) firmy najímají více zaměstnanců. Jedná se o nedobrovolnou nezaměstnanost.
- **frikční** (dočasná) – vzniká při běžné fluktuaci lidí mezi pracovními místy, je typická pro absolventy škol, a ty, kteří opustili zaměstnání a hledají si nové (nebyli spokojeni v původním zaměstnání, nebo se přestěhovali do jiného regionu) – u nich je v podstatě dobrovolná, úzce souvisí s informovaností o pracovních příležitostech. (Dalším druhem dobrovolné nezaměstnanosti je ryze **dobrovolná**, kdy lidé setrvávají dobrovolně nezaměstnaní, nehledají práci.)
- **sezónní** – souvisí např. s ročním obdobím – tento typ nezaměstnanosti je typický pro stavebnictví a některé profese v oblasti cestovního ruchu.

Zaměstnanost, nezaměstnanost a statistiky

Populaci, tedy celkový počet obyvatel lze rozdělit na tři skupiny. Na osoby zaměstnané, nezaměstnané a osoby, které nejsou součástí pracovní síly.

Slovníček pojmů:

ZAMĚSTNANÍ = zaměstnanci i podnikatelé (podnikatelé se zaměstnanci i podnikatelé bez zaměstnanců), spolupracující osoby v rodinných podnicích, členové produkčních družstev.

DOSAŽITELNÍ UCHAZEČI O ZAMĚSTNÁNÍ = za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči, kteří jsou zařazení na rekvalifikační kurzy, uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství, a uchazeči v pracovní neschopnosti (Dosažitelní < uchazeči celkem).

ZAMĚSTNANÍ dle definice ILO = za zaměstnané se podle definice Mezinárodní organizace práce (ILO) považují osoby ve věku 15 let a více, které během týdne, v němž probíhá měření počtu zaměstnaných, splňují některou z následujících podmínek:

- pracují za mzdu (zaměstnanci) alespoň jednu hodinu,
- pracují za účelem dosažení zisku (podnikatelé a spolupracující rodinní příslušníci) alespoň jednu hodinu,
- mají zaměstnání, ale jsou dočasně nepřítomni (v důsledku zranění, nemoci, dovolené, studijního volna, mateřské nebo rodičovské dovolené atp.).

Zaměstnání v ČR (podle postavení v hlavním zaměstnání, počty v tisících, podíly, meziroční změny, indexy)

Postavení v hlavním zaměstnání	4. čtvrtletí 2013	4. čtvrtletí 2014						Přírůstek/úbytek	Index
	Celkem	Celkem		Muži		Ženy		Q4 2014 - Q4 2013	Q4 2014 / Q4 2013
	v tis.	v tis.	%	v tis.	%	v tis.	%	v tis.	%
Celkem	**4957,7**	**5017,1**	**100,0**	**2828,0**	**100,0**	**2189,0**	**100,0**	**59,3**	**101,2**
Zaměstnanci	4067,3	4118,0	82,1	2204,3	77,9	1913,8	87,4	50,7	101,2
Podnikatelé bez zaměstnanců	681,0	693,1	13,8	478,7	16,9	214,4	9,8	12,2	101,8
Podnikatelé se zaměstnanci	170,1	176,4	3,5	138,6	4,9	37,9	1,7	6,3	103,7
Pomáhající rodinní příslušníci	39,3	29,5	0,6	6,5	0,2	23,0	1,1	-9,8	75,0

Zdroj: ČSÚ

Tabulka ukazuje počty zaměstnaných v ČR a jejich vývoj oproti předchozímu roku. Největší počet tvoří zaměstnanci, dále podnikatelé bez zaměstnanců (drobní živnostníci, mezi nimiž převažují muži), podnikatelé se zaměstnanci a pomáhající rodinní příslušníci. Poslední dva sloupečky ukazují meziroční změnu. Předposlední sloupec ukazuje absolutní změnu, čili o kolik se snížil nebo zvýšil počet zaměstnaných (oproti poslednímu čtvrtletí 2013 se zvýšil přibližně o 59 300). V posledním sloupci nalezneme změnu relativní, vypočtenou jako index.

INDEXY jsou pro vyjadřování změn velmi obvyklé. Porovnávají následné hodnoty oproti určitému výchozímu stavu, kterému bývá přiřazena zpravidla hodnota 100. Z indexů lze

snadno vyčíst i procentní přírůstek či úbytek, právě odečtením výchozí hodnoty 100 od vypočteného Indexu.

V tabulce je jako výchozí brán rok 2013, tomu je přiřazena hodnota 100%. Index pro zaměstnance celkem v tabulce vychází 101,2 %, čili počet zaměstnaných vzrostl meziročně o 1,2 %. Index nižší než 100 % naznačuje pokles. Např. počet pomáhajících rodinných příslušníků byl na sklonku roku 2014 na úrovni pouhých 75 % počtu z roku 2013.

PRACOVNÍ SÍLA = populace dané věkové kategorie po odečtení dětí, studentů denního studia, důchodců, žen v domácnosti a dalších, kteří nesplňují podmínky pro zařazení mezi nezaměstnané a zaměstnané.

PRACOVNÍ SÍLA (NOVÁ METODIKA) = počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků výběrových šetření pracovních sil - VŠPS (klouzavý průměr posledních čtyř čtvrtletí) + počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnání, zaměstnaných občanů EU registrovaných ÚP (klouzavý průměr posledních 12-ti měsíců) a cizinců s platným živnostenským oprávněním (klouzavý průměr za poslední 2 pololetí) + přesná evidence registrovaných dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání, občanů ČR a občanů EU (EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče (klouzavý průměr posledních 12 měsíců).

NEZAMĚSTNANÍ ve statistikách MPSV = nezaměstnaní, kteří jsou registrováni jako **uchazeči o zaměstnání** na úřadech práce.

NEZAMĚSTNANÍ dle definice ILO = za **nezaměstnané** jsou podle **definice ILO (International Labour Organisation)** považovány osoby starší 15 let, které v referenčním období neměly žádné zaměstnání, neodpracovaly ani jednu hodinu za mzdu nebo odměnu (tj. ani nepodnikaly) a aktivně hledaly práci, do které by byly schopny nastoupit nejpozději do dvou týdnů. Tato metodika poskytuje mezinárodně srovnatelné údaje a je používána pro statistiky OECD, Eurostatu a další. Je třeba respektovat skutečnost, že definice nezaměstnaných podle ILO se liší od definice uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce.

Úkol: *Podívejte se na webové stránky Integrovaného portálu Ministerstva práce a sociálních věcí a najděte statistiky nezaměstnanosti.*

Nápověda: http://portal.mpsv.cz > Zaměstnanost > Ke stažení

V souborech ke stažení nalezněte statistiky nezaměstnanosti a stáhněte si aktuální ***Měsíční statistiku nezaměstnanosti****. Adresář obsahuje několik souborů. Postupně se na všechny podívejte a seznamte se s tím, jaké informace v nich můžete najít. (MPSV totiž zveřejňuje data pravidelně právě v této formě.)*

Podívejte se, kolik je aktuálně ve Vašem okrese nezaměstnaných ke konci měsíce. Porovnejte celkový počet uchazečů o zaměstnání ve vašem okresu s počtem uchazečů o zaměstnání v ostatních okresech v rámci Vašeho kraje.

(Nápověda: název tohoto souboru je zpravidla ve tvaru NezMMRRh.xls)

Statistiky si zatím ponechte otevřené, nebo si uložte soubory na harddisk.

***Úkol**: Prohlédněte si následující graf a pokuste se jej interpretovat. Jaký je vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti v posledních letech? Zhodnotili byste jej jako pozitivní? Kolik bylo přibližně nezaměstnaných v posledním čtvrtletí roku 2012 a kolik jich bylo o dva roky později?*

Zaměstnaní a nezaměstnaní v ČR (v tis.)

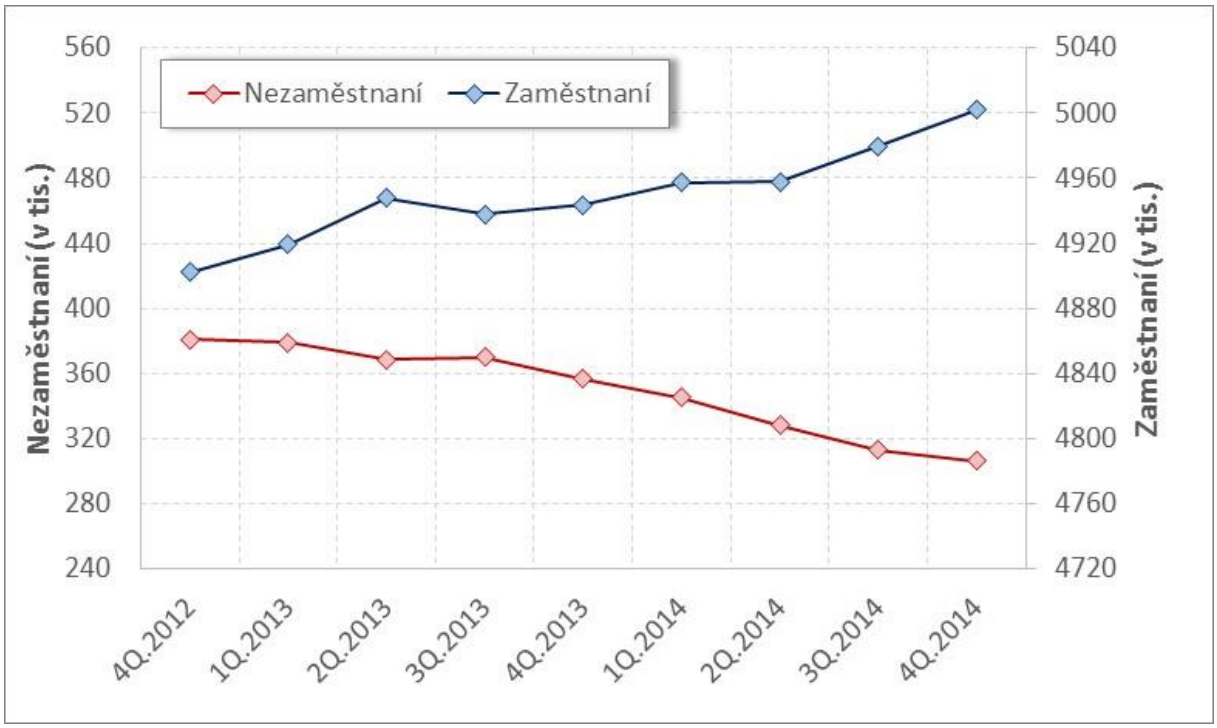

Zdroj: ČSÚ.

V souvislosti se zjišťováním a měřením nezaměstnanosti jsou zpravidla používány **dva základní ukazatele:**

- podíl nezaměstnaných osob (PNO)[1],
- obecná míra nezaměstnanosti.

PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB (PNO) ve statistikách MPSV = podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP ve věku 15-64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Zdrojem dat o počtech neumístěných uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

OBECNÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI (dle ILO) = nezaměstnaní dle definice ILO / pracovní síla. S tímto ukazatelem nezaměstnanosti pracuje v rámci zveřejňovaných analýz a výstupů Český statistický úřad (ČSÚ). Statistická data o nezaměstnanosti v rámci ČSÚ vycházejí

[1] Ve statistikách MPSV došlo v lednu 2013 v souvislosti se zjišťováním nezaměstnanosti ke změnám v metodice měření. Původní ukazatel míry nezaměstnanosti, který vycházel z podílu dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP a celkové pracovní síly, byl nahrazen podílem nezaměstnaných osob. V rámci tohoto ukazatele již nejsou dostupní uchazeči o zaměstnání vztahování na celkovou pracovní sílu (tedy osoby ekonomicky aktivní), ale na populaci.

především z výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS)[2]. Ukazatel vycházející z definice ILO o nezaměstnanosti zároveň umožňuje srovnání nezaměstnanosti na mezinárodní úrovni s dalšími zeměmi.

***Úkol**: Podívejte se znovu do statistik o nezaměstnanosti na Integrovaném portále Ministerstva práce a sociálních věcí. (Nápověda: http://portal.mpsv.cz > Zaměstnanost > Ke stažení)*

*V aktuální **Měsíční statistice nezaměstnanosti** najděte, jaká je míra nezaměstnanosti v ČR, ve Vašem kraji a okrese. (Nápověda: název tohoto souboru je zpravidla ve tvaru NezMMRRh.xls)*

Podíl nezaměstnaných osob v ČR (podle nové metodiky MPSV) v lednu 2015 činil 7,7 %, což představovalo 556 191 nezaměstnaných ve věku 15-64 let, evidovaných na úřadech práce. Od konce roku 2008 v České republice kontinuálně narůstal počet nezaměstnaných osob v důsledku ekonomické recese. Pokles v nezaměstnanosti je patrný v roce 2010-2011, v roce 2012 se nicméně projevila druhá vlna ekonomické recese, která přivodila opětovný nárůst počtu nezaměstnaných. Od roku 2013 podíl nezaměstnaných osob průběžně klesá. **Podíly nezaměstnaných osob** se v jednotlivých **krajích** výrazně odlišují. Ne ve všech krajích je dostatek pracovních příležitostí a na strukturu nabízených volných pracovních míst mají vliv hlavní zaměstnavatelé, největší podniky v regionu, zaměření průmyslu a hospodářství regionu.

Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa k 31. lednu 2015

Kraje	Obyvatelstvo 15-64 let			Uchazeči o zaměstnání		Volná pracovní místa			Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu (v %)		
						Stav ke konci sled. měsíce					
							z toho pro				
	Celkem	Ženy	Muži	Ke konci sledovaného měsíce	Z toho dosažitelní uchazeči o zaměstnání	Celkem	absolventy a mladistvé	osoby se ZP	Celkem	Ženy	Muži
Praha	836193	418829	417364	43978	42512	9021	1556	885	5,1	5,1	5,0
Středočeský kraj	876119	432550	443569	58214	57163	8453	2903	502	6,5	6,7	6,4
Jihočeský kraj	425484	209823	215661	29666	28398	4264	1005	382	6,7	6,4	7,0
Plzeňský kraj	384041	188151	195890	23383	22659	5216	822	318	5,9	6,0	5,9
Karlovarský kraj	202524	99635	102889	17787	17077	1658	431	208	8,4	8,1	8,7
Ústecký kraj	553975	271360	282615	62140	60349	3276	747	375	10,9	10,9	10,8
Liberecký kraj	292960	145047	147913	23778	22767	3871	674	339	7,8	8,0	7,5
Královéhradecký kraj	363685	179032	184653	24236	23442	3086	860	375	6,4	6,1	6,8
Pardubický kraj	344881	169098	175783	22982	22505	3785	1006	342	6,5	6,3	6,8
kraj Vysočina	340882	165757	175125	26431	25906	2344	791	252	7,6	7,5	7,7
Jihomoravský kraj	782826	386202	396624	67613	65877	5262	1157	433	8,4	8,3	8,6
Olomoucký kraj	424898	209879	215019	40555	39089	3365	640	282	9,2	8,7	9,7
Zlínský kraj	392914	193385	199529	30247	29730	3033	911	255	7,6	7,2	7,9
Moravskoslezský kraj	824969	406666	418303	85181	82168	5623	1148	621	10,0	9,5	10,4
Celkem ČR	**7046351**	**3475414**	**3570937**	**556191**	**539642**	**62257**	**14651**	**5569**	**7,7**	**7,5**	**7,8**

Zdroj: MPSV

[2] VŠPS probíhá ve všech okresech České republiky kontinuálně, v průběhu celého roku. Hlavním cílem tohoto šetření je získávání informací o situaci na pracovním trhu, zaměstnanosti, pracovních zkušenostech na úrovni domácností účastnících se šetření atd.

Tabulka byla vytvořena ze statistik MPSV. Zobrazuje základní informace o regionálních trzích práce, a to počty nezaměstnaných, volných míst (i v rozdělení na volná místa pro absolventy a mladistvé a zdravotně postižené) a míru nezaměstnanosti jak celkovou, tak i vypočtenou zvlášť pro obě pohlaví.

Z tabulky můžeme vidět, že se mezi kraje s nejnižší mírou nezaměstnanosti řadí Hl. m. Praha (5,1 %), Plzeňský kraj (5,9 %), Královéhradecký (6,4 %), Středočeský a Pardubický kraj (6,5 %). Nejvyšší podíl nezaměstnaných osob je registrován v Olomouckém kraji (9,2 %), Moravskoslezském kraji (10 %) a Ústeckém kraji (10,9 %).

Míra nezaměstnanosti absolventů škol

MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI ČERSTVÝCH ABSOLVENTŮ ŠKOL = stanovuje se zpravidla k 30. dubnu. Je dána jako podíl počtu nezaměstnaných absolventů, kteří ukončili studium v posledních dvanácti měsících (dle terminologie MPSV – tzv. nezaměstnaní od předminulého výpočtu) a jsou k 30. dubnu registrováni na úřadech práce jako nezaměstnaní a počtu absolventů z předchozího kalendářního roku. Např. míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů v dubnu 2014 je vypočtena jako podíl počtu nezaměstnaných absolventů, kteří ukončili školu v době od 1. 5. 2013 do 30. 4. 2014 a počtu absolventů z výkazu o počtech absolventů roku 2013 (kde jsou zahrnuti absolventi z ledna a února 2013, května a června 2013 a září 2013). Ukazatel tedy v podstatě vypovídá o tom, jaká část těchto absolventů zůstala bez zaměstnání.

Absorpce absolventů škol a mladistvých trhem práce

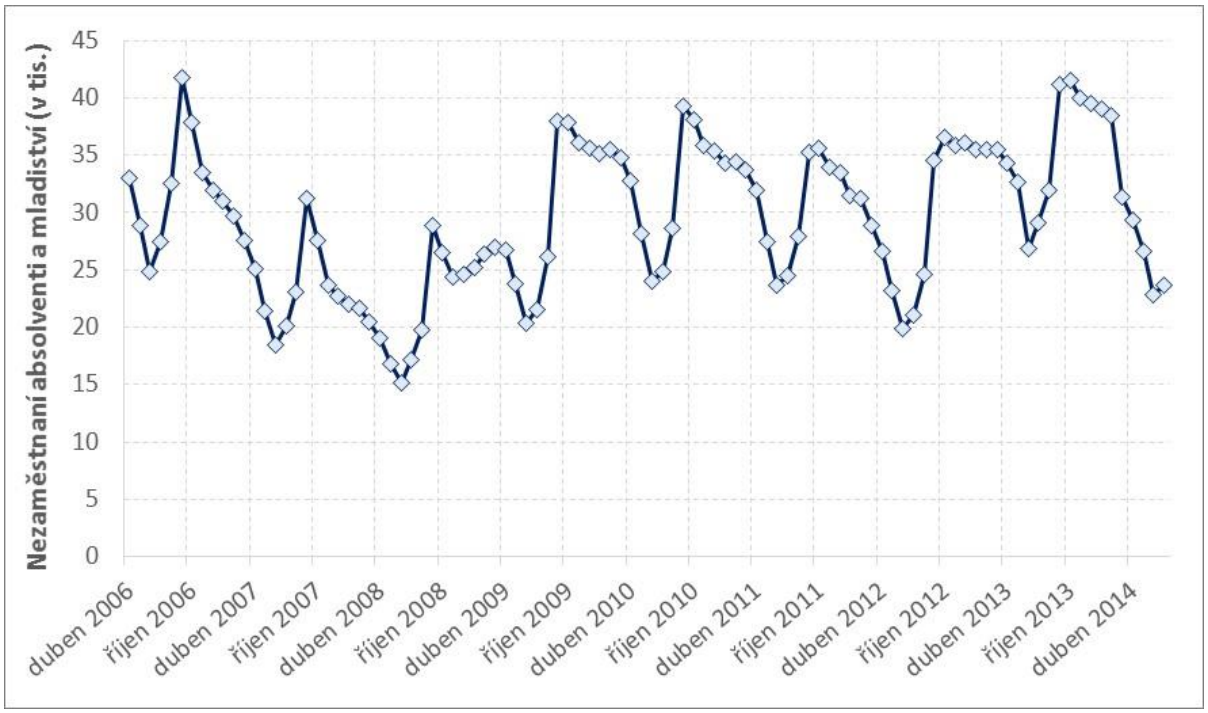

Zdroj: NÚV

Dubnová hodnota míry **nezaměstnanosti absolventů škol** nejlépe vyjadřuje, jaká je uplatnitelnost (úspěšnost) absolventů škol na trhu práce.

Největší část absolventů ukončuje studium v červnu a v průběhu následujících měsíců se hlásí na úřadech práce. Zářijové počty nezaměstnaných čerstvých absolventů bývají statisticky nejvyšší. V podzimních a zimních měsících dochází k postupné absorpci vlny čerstvých absolventů trhem práce a dubnové hodnoty vyjadřují, jaké procento (podíl) loňských absolventů zůstalo bez zaměstnání. Míru nezaměstnanosti absolventů škol můžeme počítat zvlášť pro jednotlivé **úrovně** (stupně) vzdělání, jichž absolventi dosáhli a také podrobně podle **skupin oborů**, které absolvovali a můžeme sledovat míru nezaměstnanosti i podle **krajů**, v nichž absolventi studovali. (V tomto případě je třeba metodicky vyřešit problém, kdy absolvent vystuduje v jiném kraji, než je kraj, v němž se zaregistruje jako nezaměstnaný na úřadě práce. V analýzách Národního ústavu pro vzdělávání (NÚV) jsou nezaměstnaní absolventi posuzováni podle kraje, v němž studovali, protože celkové počty absolventů jsou známy právě podle kraje, kde školy sídlí.)

Porovnání míry nezaměstnanosti absolventů s podílem nezaměstnaných osob (15-64 let)

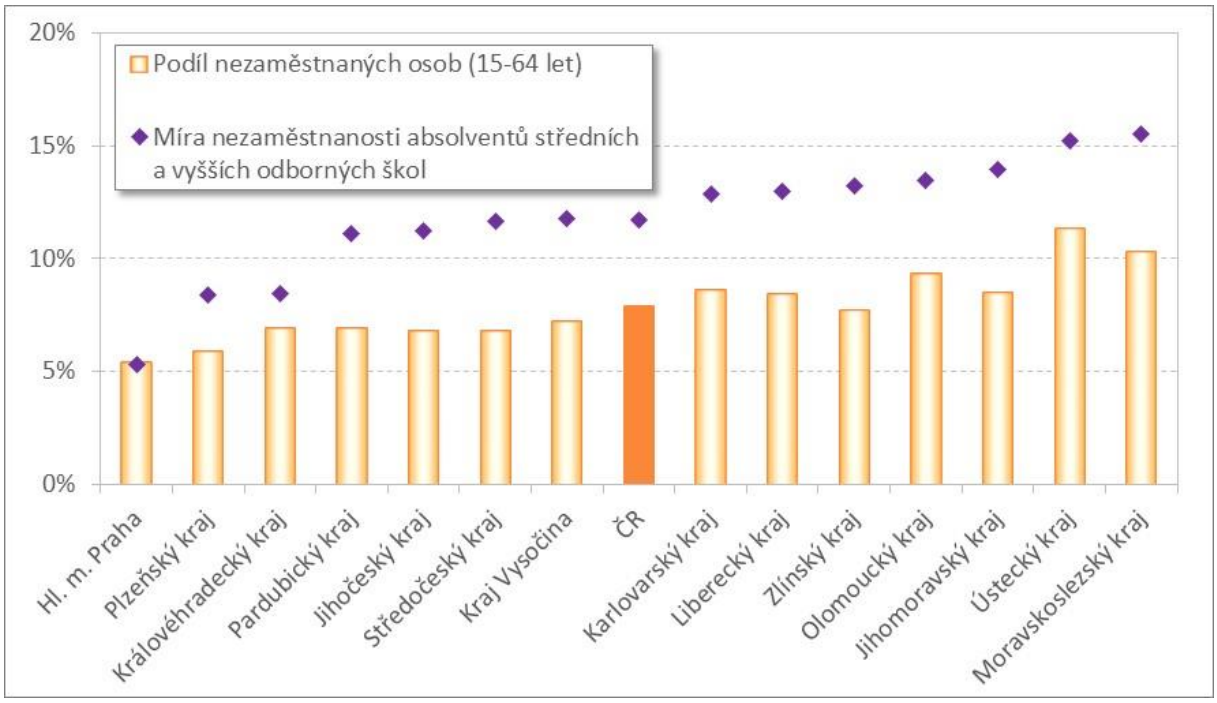

Zdroj: NÚV

Jak již víte z modulu Požadavky světa práce a kariérové poradenství, nezaměstnanost absolventů škol je o trochu vyšší než nezaměstnanost celkem za všechny uchazeče o zaměstnání. To je dobře patrné i z výše přiloženého grafu, který znázorňuje srovnání nezaměstnanosti absolventů škol s podílem nezaměstnaných osob v ČR ve věku 15-64 let.

Rozdíly v mírách nezaměstnanosti panují i mezi různými kategoriemi absolventů podle stupně vzdělání. Nezaměstnanost je zpravidla tím nižší, čím vyššího stupně vzdělání absolventi dosáhli.

Absolventi jsou při vstupu na trh práce znevýhodněni nedostatkem praxe a pracovních zkušeností a návyků. Zaměstnavatelé sice mnohdy vítají fakt, že absolventi jsou vybaveni čerstvými znalostmi, ovládají práci s počítačem a jsou schopni domluvit se cizími jazyky, ale

uvědomují si také to, že se absolventi teprve učí uplatňovat své teoretické znalosti v praxi a chybí jim potřebná zručnost a samostatnost.

Míra nezaměstnanosti absolventů se, stejně jako celková míra nezaměstnanosti v ČR dlouhodobě snižuje.

ABSOLVENTI DLE DEFINICE = dle zákona o zaměstnanosti - ti, kterým má být věnována zvýšená péče, tj. mladí do 25 let věku všichni, dále absolventi VŠ do 30 let - nejdéle dva roky od absolvování. **Ve statistikách MPSV** – pouze ti, u nichž ještě neuplynuly 2 kalendářní roky od ukončení studia. Definice absolventa je k dispozici na Portálu MPSV http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs. Údaje o počtech nezaměstnaných sleduje Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě informací z jednotlivých úřadů práce.

ČERSTVÍ NEZAMĚSTNANÍ ABSOLVENTI = všichni nezaměstnaní absolventi do jednoho roku od ukončení školy (bez ohledu na to, zda již byli nebo nebyli po ukončení studia zaměstnáni), kteří jsou evidováni na úřadech práce

***Úkol**: Na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí si ověřte, zda je uvedená definice absolventa správná.*

Míra nezaměstnanosti absolventů středních škol a vyšších odborných škol[3] činila v dubnu 2014 11,7 %, přičemž počet nezaměstnaných absolventů středních a vyšších odborných škol dosáhl 11 753. Bezkonkurenčně nejnižší byla míra nezaměstnanosti absolventů středních škol v Hl. m. Praha (5,3 %), naopak nejvyšších hodnot dosahovala v Ústeckém (15,2 %) a Moravskoslezském kraji (15,5 %).

Pokud jde o **nezaměstnanost čerstvých absolventů škol** v rozdělení **podle hlavních kategorií vzdělání**, **v rámci celé ČR** dosahují nejvyšší míry nezaměstnanosti již tradičně *vyučení s maturitou*[4] (15,9 % v dubnu 2014) a *vyučení* (14,4 %); se zřetelným odstupem následují absolventi *maturitních oborů SOŠ* (11,6 %) a *absolventi VOŠ* (10,2 %); nejnižší míra nezaměstnanosti přísluší absolventům *gymnázií* (4,4 %) a vysokoškolákům (3,3 %). **Na úrovni jednotlivých krajů** lze však nalézt zřetelné odchylky od těchto hodnot, na základě lokálního vývoje pracovního trhu a poptávce po pracovní síle ze strany zaměstnavatelů v oblasti.

Na stránkách Národního ústavu pro vzdělávání (www.nuv.cz) a informačním portálu Infoabsolvent (www.infoabsolvent.cz) můžete nalézt analýzy nezaměstnanosti v krajích ČR. Aktualizují se jedenkrát ročně a popisují situaci vždy k 30. dubnu daného roku.

---

[3] Počty nezaměstnaných absolventů jsou dlouhodobě sledovány úřady práce a MPSV vždy k 30. září a k 30. dubnu příslušného roku. Hodnoty z dubna lépe zachycují situaci absolventů na trhu práce, neboť představují určitý rovnovážný stav, kdy v průběhu několika předchozích měsíců již došlo k absorpci absolventů z června předchozího roku trhem práce. Z tohoto důvodu jsou i v případě ostatních ukazatelů uváděny dubnové hodnoty.

[4] Absolventi nástavbového studia po vyučení (L5) a absolventi maturitních oborů SOU (L0) jsou v tomto materiálu souhrnně označováni zjednodušeným termínem *vyučení s maturitou*.

***Úkol**: Na portále MPSV ve statistikách ke stažení nalezněte **Pololetní statistiku absolventů**. Podívejte se, jaké soubory s daty MPSV nabízí. V souboru se statistikou nezaměstnaných absolventů podle oborů vzdělání nalezněte list popisující situaci ve Vašem okrese. Podívejte se na informace o absolventech některého z oborů, které vaše škola nabízí.*

(Nápověda pro práci v Excelu: Označte řádek č. 2 s hlavičkou tabulky. V menu Data zvolte Filtr a pak Automatický filtr. Nyní můžete vyhledávat podle kódu oboru nebo názvu vaší školy. Klikněte na šipku v buňce KKOV v hlavičce tabulky, vyberte kód oboru, k němuž chcete získat informace o nezaměstnanosti absolventů. Můžete použít i tzv. vlastní filtr a zadat kód oboru z klávesnice.)

Podívejte se, kolik absolventů je nezaměstnáno a kolik z nich tvoří tzv. dosažitelní a v jakých školách absolvovali. V posledním sloupečku najdete počet nezaměstnaných absolventů, kteří ukončili studium v posledních 12 měsících. Jedná se o tzv. nezaměstnané čerstvé absolventy.

Ukazatele trhu práce

OBECNÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI (dle ILO) = nezaměstnaní dle definice ILO / pracovní síla

$$u = \frac{U}{L + U}$$

- u - míra nezaměstnanosti
- U - počet nezaměstnaných
- L - počet zaměstnaných lidí

PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB (PNO) = podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP ve věku 15 – 64 let ku počtu obyvatel v ČR ve věku 15 – 64 let.

$$\text{PNO} = \frac{\text{Dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP ve věku 15-64 let}}{\text{Počet obyvatel ve věku 15-64 let}}$$

- PNO – podíl nezaměstnaných osob

MÍRA ZAMĚSTNANOSTI = podíl zaměstnaných na populaci v produktivním věku. Míra zaměstnanosti mladých ve věku 15–24 let je podíl zaměstnaných této věkové kategorie na populaci ve věku 15–24 let.

MÍRA PARTICIPACE = podíl pracovní síly (zaměstnaných a nezaměstnaných) na populaci v produktivním věku. (Lze sledovat míru participace vybraných skupin obyvatel, např. žen nebo mladých lidí.)

Tvoří-li ekonomicky neaktivní lidé velkou část populace, je míra participace nízká. A je-li míra participace nízká, je malá i pracovní síla.

Je-li vysoká míra participace a nízká míra zaměstnanosti, lze očekávat, že míra nezaměstnanosti je vysoká.

Trh práce je na tom tím lépe, čím vyšší vykazuje míru participace a zaměstnanosti a nižší míru nezaměstnanosti.

Míra zaměstnanosti, míra nezaměstnanosti (dle definice ILO)[5], podíl nezaměstnaných osob (PNO)[6] a míra participace patří mezi hlavní **ukazatele pracovního trhu**. Vyjadřují situaci objektivněji než pouhé absolutní počty zaměstnaných a nezaměstnaných.

Ukazatele trhu práce

2013	Ukazatele trhu práce		
	Míra zaměstnanosti	Míra participace	Míra nezaměstnanosti
Rakousko	72,3%	77,5%	4,9%
Belgie	61,8%	68,2%	8,4%
Česká republika	67,7%	74,2%	7,0%
Dánsko	72,6%	79,9%	7,0%
Estonsko	68,5%	78,0%	8,6%
Finsko	68,9%	76,3%	8,2%
Francie	64,1%	71,8%	9,9%
Německo	73,5%	79,2%	5,2%
Řecko	48,8%	68,8%	27,5%
Maďarsko	58,5%	65,6%	10,2%
Irsko	60,5%	71,9%	13,0%
Itálie	55,6%	65,5%	12,2%
Lucembursko	65,7%	70,6%	5,8%
Nizozemí	74,3%	81,4%	6,7%
Polsko	60,0%	68,0%	10,3%
Portugalsko	60,6%	77,1%	16,2%
Slovensko	59,9%	70,2%	14,2%
Slovinsko	63,3%	71,8%	10,1%
Španělsko	54,8%	75,8%	26,1%
Švédsko	74,4%	83,6%	8,1%
Velká Británie	70,5%	80,0%	7,5%
EU 28	**64,1%**	**73,8%**	**10,8%**
OECD celkem	**65,2%**	**74,2%**	**7,9%**

Zdroj: OECD

***Úkol**: Prohlédněte si tabulku a pokuste se zhodnotit situaci ČR vzhledem k ostatním zemím. (Využijte porovnání s průměry za EU 15 a OECD-Evropa). Které země EU jsou v lepší, a které v horší situaci než ČR?*

Které země splňují 70% hranici míry zaměstnanosti?

[5] Viz výpočet obecné míry nezaměstnanosti

[6] V souvislosti s monitorováním nezaměstnanosti není podíl nezaměstnaných osob (PNO) využíván jako ukazatel v rámci mezinárodního srovnání. K tomuto účelu je využíván ukazatel obecné míry nezaměstnanosti, který vychází z definic ILO.

Volná pracovní místa

Dalším ukazatelem trhu práce jsou **počty volných pracovních míst** (nahlášených podniky úřadům práce). V odborných studiích se setkáte s ukazatelem počtu nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo. Tyto hodnoty mohou být pro různé regiony (kraje, okresy) značně rozdílné.

Upozornění: Při interpretaci tohoto ukazatele je potřebné si uvědomit, že profesní struktura nezaměstnaných neodpovídá zcela struktuře volných pracovních míst. Nezaměstnaní tedy nemusí mít vždy odpovídající kvalifikace, které jsou pro volné pozice optimální.

Nezaměstnanost a počty volných pracovních míst

Duben 2014	Podíl nezaměstnaných osob (PNO)	Počet nezaměstnaných na 1 volné pracovní místo	Míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů SŠ a VOŠ	Počet nezam. absolv. a mladistvých na 1 volné prac. místo pro absolv. a mladistvé	Podíl volných prac. míst pro absolv. a mladistvé z celkového počtu volných prac. míst
Praha	5,4%	7,3	5,3%	1,4	16,1%
Středočeský kraj	6,8%	10,3	11,7%	2,4	20,5%
Jihočeský kraj	6,8%	9,1	11,2%	3,1	17,6%
Plzeňský kraj	5,9%	6,7	8,4%	3,4	9,6%
Karlovarský kraj	8,6%	14,4	12,9%	3,2	19,8%
Ústecký kraj	11,3%	24,6	15,2%	4,6	23,3%
Liberecký kraj	8,4%	10,3	13,0%	3,0	16,3%
Královéhradecký kraj	6,9%	13,0	8,5%	2,5	26,5%
Pardubický kraj	6,9%	9,2	11,1%	2,0	28,2%
Vysočina	7,2%	13,0	11,8%	2,3	38,3%
Jihomoravský kraj	8,5%	17,7	14,0%	6,1	17,8%
Olomoucký kraj	9,3%	19,8	13,5%	6,6	16,9%
Zlínský kraj	7,7%	13,9	13,2%	3,1	26,0%
Moravskoslezský kraj	10,3%	22,3	15,5%	8,0	13,9%
Celkem ČR	**7,9%**	**13,0**	**11,7%**	**3,4**	**19,5%**

Zdroj: NÚV / MPSV

Přiložená tabulka nám kromě podílu nezaměstnaných osob a míry nezaměstnanosti čerstvých absolventů středních a vyšších odborných škol ukazuje, kolik nezaměstnaných připadalo v dubnu 2014 na jedno volné pracovní místo. Tento ukazatel je vypočítán také pro absolventy a mladistvé, kdy je jejich počet vztažen k počtu míst, která jsou úřady práce evidovaná jako vhodná i pro absolventy a mladistvé. V posledním sloupci je uvedeno, kolik z celkového počtu volných míst označili zaměstnavatelé jako pozice vhodné i pro absolventy a mladistvé. Pokud bychom tento podíl sledovali dlouhodobě, viděli bychom, že se zvyšuje. Zaměstnavatelé jsou k přijímání absolventů bez praxe čím dál ochotnější, především u technických profesí, kde je v posledních letech pociťován silný nedostatek pracovních sil.

Vývoj počtu volných pracovních míst v ČR

V roce 2014 byl ve srovnání s předchozím rokem zaznamenán pokles počtu nezaměstnaných osob evidovaných na úřadech práce. Zároveň se zvýšil počet volných pracovních míst, což vedlo k poklesu hodnoty ukazatele **počtu uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo** (13,0 v dubnu 2014; 14,2 v dubnu 2013). Z níže přiloženého grafu můžeme vidět, že na jedno volné pracovní místo evidované na úřadu práce v dubnu 2014 připadalo nejméně nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji (6,7) a Hl. m. Praha (7,3).

Nízké hodnoty ukazatele počtu uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo vykazovaly v dubnu 2014 také Jihočeský (9,1), Pardubický (9,2), Liberecký a Středočeský kraj (10,3). Naopak nejzávažnější situace byla zaznamenána v Ústeckém kraji (24,6 osob na 1 volné pracovní místo), v Moravskoslezském (22,3) a Olomouckém kraji (19,8). Počty uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo meziročně poklesly téměř ve všech krajích, s výjimkou Hl. města Prahy, kde došlo k mírnému nárůstu (7,3 v dubnu 2014; 5,2 v dubnu 2013). Z hlediska meziročního rozdílu můžeme zároveň pozorovat výrazný pokles v kraji Vysočina, jenž byl způsoben nárůstem volných pracovních pozic v regionu. Zatímco v dubnu 2013 bylo v kraji Vysočina evidováno pouze 917 vilných pracovních míst, v dubnu 2014 to již bylo 1959, tedy přibližně dvakrát tolik.

Počty uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo

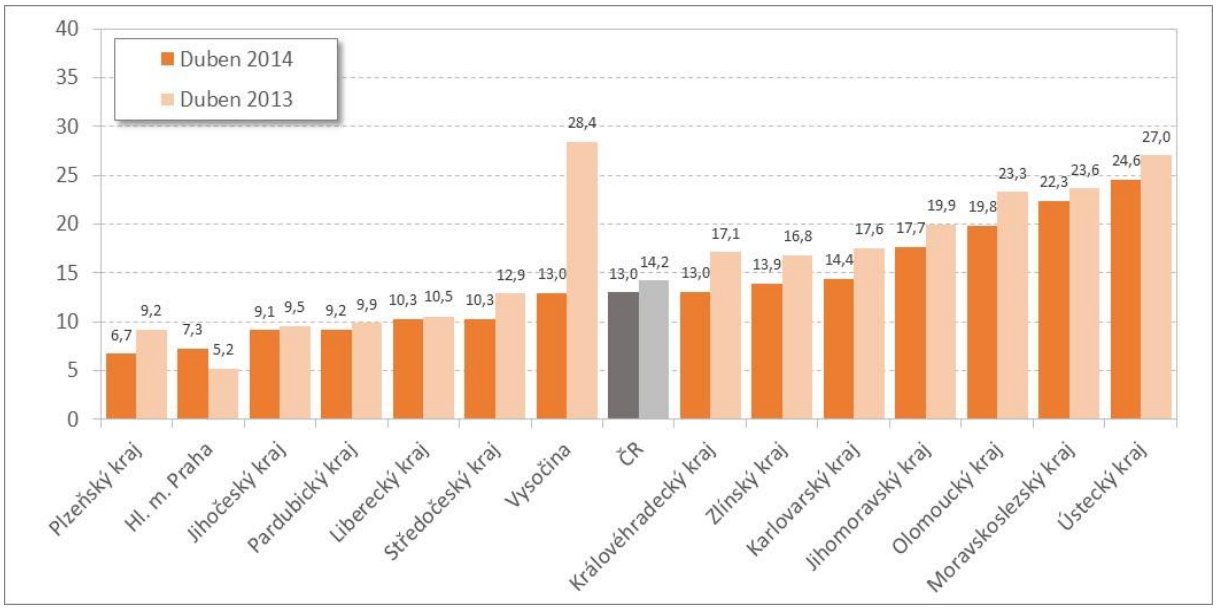

Zdroj: MPSV

Meziročně poklesl také počet nezaměstnaných absolventů a mladistvých na jedno volné pracovní místo, na které se mohou hlásit (3,4 v dubnu 2014; 5,9 v dubnu 2013). Na jedno volné pracovní místo evidované na úřadu práce v dubnu 2014 připadalo nejméně nezaměstnaných absolventů a mladistvých v Hl. m. Praha (1,4), Pardubickém kraji (2,0) a na Vysočině (2,3); naopak nejvíce v Moravskoslezském (8,0) a Olomouckém kraji (6,6).

Celkový počet volných pracovních míst evidovaných na úřadech práce v dubnu 2014 (44 246) zaznamenal v porovnání s dubnem 2013 (39 763) mírný nárůst. **Počet volných pracovních míst pro absolventy** a mladistvé (bez ohledu na dosažené vzdělání) stoupl téměř o třetinu, a to z 5 867 v dubnu 2013 na 8 626 v dubnu 2014. Jinými slovy, podíl volných pracovních míst, která jsou určena pro absolventy a mladistvé, na celkovém počtu volných pracovních míst, stoupl ze 14,8 % v dubnu 2013 na 19,5 % v dubnu 2014. Relativně nejvíce absolventských míst ve vztahu k celkovému počtu volných pracovních míst v kraji bylo v dubnu 2014 nabízeno v kraji Vysočina (38,3 %), Pardubickém (28,2 %), Královéhradeckém (26,5 %) a Zlínském (26,0 %) kraji; naopak relativně nejméně těchto pracovních míst bylo k dispozici v Plzeňském kraji (9,6 %).

***Úkol**: Z hodnot zveřejněných v měsíční statistice nezaměstnanosti absolventů škol na portále MPSV vypočtěte, kolik absolventů a mladistvých připadá na jedno evidované volné místo pro absolventy a mladistvé ve Vašem okrese.*

O jaké absolventy je nejvyšší zájem

Ve srovnání s rokem 2013 se zlepšila na pracovním trhu i situace z hlediska uplatnitelnosti absolventů škol. Zatímco v dubnu 2013 bylo úřady práce evidováno 34 351 absolventů středních a vyšších odborných škol, v dubnu 2014 je to již jen 29 331 absolventů – v meziročním srovnání tedy došlo k poklesu o 5 020 osob. **Pokles nezaměstnanosti absolventů škol** je velmi dobře viditelný i na základě srovnání podílu nezaměstnaných absolventů na celkové nezaměstnanosti - v dubnu 2013 tento podíl činil 6,1 %, v dubnu 2014 již jen 5,1 %. Ve srovnání s dubnem 2013 došlo ke zlepšení prakticky ve všech skupinách oborů v rámci středního a vyššího odborného vzdělání. Tento pokles v nezaměstnanosti absolventů škol by mohl do určité míry indikovat návrat k poklesům dlouhodobějšího charakteru, jak tomu bylo v letech 2010 – 2012 a obecné zlepšení uplatnitelnosti absolventů škol na trhu práce.

Jestliže se podíváme na situaci v rámci šířeji zastoupených skupin oborů[7], míra nezaměstnanosti dosahovala v dubnu 2014 nejnižších hodnot zejména **ve zdravotnických oborech**. Ty patří tradičně ke skupinám oborů, které jsou zaměstnavateli poptávané, jelikož v těchto oborech dochází ke kontinuálnímu poklesu počtu absolventů v důsledku demografického stárnutí populace. Určitou roli pravděpodobně hraje také nižší atraktivita těchto oborů z důvodu vysoké náročnosti studia i zaměstnání a nepříliš vysokého finančního ohodnocení.

Míra nezaměstnanosti byla v dubnu 2014 poměrně nízká také **ve strojírenských oborech.** Nízkých hodnot dosahovala především v rámci maturitních oborů a vyššího odborného vzdělání, kde je po těchto absolventech ze strany zaměstnavatelů vysoký zájem. Z hlediska uplatnitelnosti jsou na tom poněkud hůře absolventi učebních oborů, nicméně ve srovnání s ostatními skupinami oborů je situace pro vyučené absolventy strojírenských oborů stále poměrně příznivá.

V případě **elektrotechnických oborů** je situace příznivá zejména v oblasti průmyslu – v rámci středního vzdělání s výučním listem je míra nezaměstnanosti v elektrotechnických oborech spolu se zdravotnickými obory nejnižší. Z hlediska uplatnitelnosti absolventů elektrotechnických oborů je situace příznivá také v maturitních oborech. Vyšší míra nezaměstnanosti je evidována v případě nástavbového a vyššího odborného vzdělání.

Specifickým případem jsou **stavební** obory. V rámci stavebních oborů je ze strany zaměstnavatelů poměrně vysoká poptávka, zároveň jde nicméně o skupinu oborů, kde je míra nezaměstnanosti absolventů poměrně vysoká, zejména u vyučených absolventů. Omezená možnost pracovního uplatnění absolventů s nižší kvalifikací je silně ovlivněna najímáním levné pracovní síly ze zahraničí. Svou roli hraje také pokles zakázek ve stavebnictví v důsledku ekonomické recese. Situace je o něco příznivější pro absolventy stavebních oborů s maturitním vzděláním - z hlediska celkové míry nezaměstnanosti absolventů maturitního vzdělání je míra nezaměstnanosti ve stavebních oborech lehce podprůměrná.

Vysoká míra nezaměstnanosti je již tradičně evidována ve skupinách oborů **Zemědělství a lesnictví**, a to v rámci všech sledovaných kategorií vzdělání. V případě nástavbového a vyššího odborného vzdělání dosahuje míra nezaměstnanosti absolventů zemědělských

[7] Skupiny oborů, v rámci nichž bylo evidováno 3 500 a více absolventů

oborů nejvyšších hodnot. V této souvislosti je však třeba podotknout, že v těchto kategoriích vzdělání nejsou absolventi zemědělských oborů příliš zastoupeni.

Více o nezaměstnanosti absolventů jednotlivých skupin oborů a kmenových oborů naleznete v publikaci:

Úlovec, M., Vojtěch, J.: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2014. Praha, NÚV 2014, 56 stran.

Publikace ke stažení zde:

http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-97&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a-

http://www.nuv.cz/cinnosti/analyzy-trhu-prace-rozvoj-kvalifikaci-dalsiho-vzdelavani/nezamestnanost-absolventu-strednich-a-vyssich-odbornych-skol

***Úkol**: Najděte si na stránkách Národního ústavu pro vzdělávání nebo na www.infoabsolvent.cz publikaci Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním - 2014 (nebo aktuálnější vydání) a pročtěte si kapitolu věnovanou nezaměstnanosti absolventů se středním vzděláním s maturitní zkouškou v oborech kategorie M (ve verzi z roku 2014 je to kapitola 4.5). Porovnejte, jaké je uplatnění absolventů oborů skupin 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 26 Elektrotechnická, telekomunikační a výpočetní technika, 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie a 41 Zemědělství a lesnictví. U které skupiny oborů se maturanti uplatňují nejsnáze?*

Míra nezaměstnanosti mladých v mezinárodním srovnání

Slovníček pro mezinárodní srovnávání

EU, resp. EU28 = Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie, Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Chorvatsko, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Rumunsko a Bulharsko.

EU15 = Členské země Evropské unie do 30. 4. 2004:

Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie

10NMS, respektive EU-10 = tzv. New Member States, nové členské státy Evropské unie (od 1. 5. 2004): ČR, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko

G-8 = Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Velká Británie, USA, Rusko, EU

G-20 = Jihoafrická republika, Argentina, Brazílie, Kanada, Mexiko, USA, Indonésie, Saudská Arábie, Indie, Čína, Japonsko, Jižní Korea, Rusko, Turecko, EU, Francie, Německo, Itálie, Velká Británie, Austrálie

V souvislosti s monitorováním nezaměstnanosti již bylo řečeno, že je pro účely mezinárodního srovnání využíván ukazatel obecné míry nezaměstnanosti, který vychází

z definice ILO. Zároveň jsme si také řekli, že míru nezaměstnanosti můžeme sledovat z různých hledisek (v regionálním členění, podle věkových kategorií, podle stupně vzdělání aj.).
Míra nezaměstnanosti mladých lidí představuje podíl počtu nezaměstnaných osob určité věkové kategorie na pracovní síle (počtu zaměstnaných a nezaměstnaných) dané věkové kategorie. Díky procentuálnímu vyjádření umožňuje mezinárodní porovnání postavení mladých lidí na trzích práce jednotlivých zemí, nebo porovnání situace v ČR s průměrnými hodnotami za státy EU.

Míra nezaměstnanosti mladých lidí (15 - 24letých) a celková (15 - 64letých) v členských státech EU ve třetím kvartálu 2014, v %

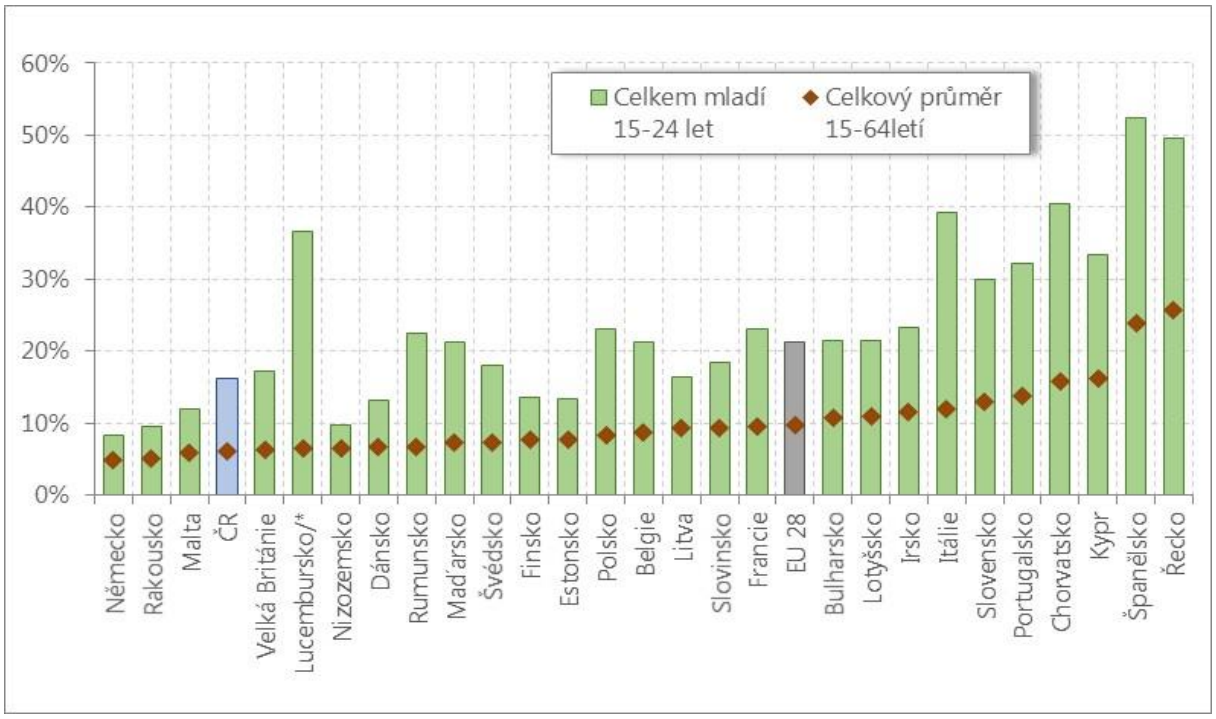

Zdroj: Eurostat, LFS / V případě Lucemburska je hodnota míry nezaměstnanosti mladých (36,6 %) s ohledem na údaje z minulých let vysoce nepravděpodobná a nebude tedy brána v úvahu.*

Z přiloženého grafu můžeme vidět, že celková míra nezaměstnanosti je nejnižší v Německu a Rakousku (cca 5 %). V těchto zemích je zároveň evidována nejnižší míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 – 24 let (zhruba 9 %). Nízkou míru celkové nezaměstnanosti vykazuje také Malta, Česká republika, Velká Británie, Lucembursko, Nizozemsko a Dánsko. V této skupině je nejnižší míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věku 15 – 24 let evidována v Nizozemsku a Dánsku.

Nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazuje Řecko (25,7 %) a Španělsko (23,8 %), kde je zároveň nejvyšší míra nezaměstnanosti mladých lidí (49,5 %, resp. 52,4 %).

Největší převis míry nezaměstnanosti mladých nad celkovou nezaměstnaností je zřetelný v případě Rumunska a Itálie (více než trojnásobné hodnoty). Naopak nejmenší relativní rozdíly mezi těmito ukazateli vykazuje Nizozemsko, Německo, Estonsko, Finsko a Litva.

***Úkol**: V tabulce je uvedena míra nezaměstnanosti v zemích EU pro jednotlivé věkové kategorie nezaměstnaných. Podívejte se, jak si v tabulce stojí Slovensko a porovnejte jeho situaci se situací v ČR. Porovnejte situaci v ČR také se státy EU 15. Které trpí vyšší nezaměstnaností mladých v kategorii 15–24 let?*

Míra nezaměstnanosti dle věku ve státech EU ve třetím kvartálu 2014, v %

Q3 2014	Míra nezaměstnanosti dle věku v %				
	15-24 let	25-54 let	55-64 let	15-64 let	15+
Belgie	21,3%	8,1%	4,8%	8,8%	8,7%
Bulharsko	21,4%	9,9%	10,8%	10,8%	10,8%
Česká republika	16,3%	5,3%	4,8%	6,0%	5,9%
Dánsko	13,1%	5,7%	4,4%	6,7%	6,5%
Německo	8,4%	4,5%	4,7%	4,9%	4,8%
Estonsko	13,4%	7,8%	5,1%	7,8%	7,5%
Irsko	23,2%	10,5%	8,9%	11,6%	11,3%
Řecko	49,5%	25,2%	16,3%	25,7%	25,6%
Španělsko	52,4%	21,9%	19,5%	23,8%	23,7%
Francie	23,0%	8,2%	6,8%	9,5%	9,4%
Chorvatsko	40,4%	13,7%	11,3%	15,8%	15,7%
Itálie	39,3%	11,0%	5,1%	12,0%	11,8%
Kypr	33,4%	14,3%	14,5%	16,3%	16,1%
Lotyšsko	21,4%	10,0%	9,1%	10,9%	10,6%
Litva	16,4%	8,4%	9,1%	9,3%	9,1%
Lucembursko	36,6%	4,7%		6,4%	6,4%
Maďarsko	21,3%	6,3%	6,1%	7,4%	7,4%
Malta	11,9%	4,5%	7,0%	5,9%	5,9%
Nizozemí	9,8%	5,4%	6,9%	6,4%	6,4%
Rakousko	9,6%	4,5%	3,1%	5,0%	5,0%
Polsko	23,1%	7,1%	6,1%	8,3%	8,2%
Portugalsko	32,2%	12,0%	12,6%	13,7%	13,3%
Rumunsko	22,5%	5,8%	3,0%	6,8%	6,5%
Slovinsko	18,4%	8,8%	8,2%	9,4%	9,3%
Slovensko	30,0%	11,8%	9,0%	12,9%	12,9%
Finsko	13,5%	6,7%	7,1%	7,7%	7,5%
Švédsko	18,1%	5,7%	5,4%	7,4%	7,2%
Velká Británie	17,2%	4,5%	3,9%	6,3%	6,1%
EU28	**21,3%**	**8,9%**	**6,9%**	**9,8%**	**9,7%**

Zdroj: Eurostat, LFS

Shrnutí

- Určitá míra nezaměstnanosti je v ekonomice zcela normální (tzv. přirozená míra nezaměstnanosti).
- Pro nezaměstnanost máme dva základní ukazatele:
    - obecná míra nezaměstnanosti (dle definice ILO),
    - podíl nezaměstnaných osob (NPO).

- Výpočet obecné míry nezaměstnanosti:

$$\text{Obecná míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{Počet nezaměstnaných}}{\text{Počet nezaměstnaných + počet zaměstnaných}}$$

- Výpočet podílu nezaměstnaných osob:

$$\text{PNO} = \frac{\text{Dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP ve věku 15-64 let}}{\text{Počet obyvatel ve věku 15-64 let}}$$

- V souvislosti se sledováním nezaměstnanosti je pro účely srovnání na mezinárodní úrovni využíván ukazatel obecné míry nezaměstnanosti vycházející z definice ILO.
- Lze rozlišovat několik druhů nezaměstnanosti:
    - strukturální nezaměstnanost – vzniká změnami struktury národního hospodářství,
    - cyklická nezaměstnanost – vzniká výkyvy HDP během hospodářského cyklu,
    - frikční nezaměstnanost – dochází k ní v důsledku fluktuace lidí mezi pracovními místy.
- Státní zásahy do přirozeného fungování trhu práce, především pokud se jedná o opatření ochraňující zaměstnance, mohou způsobit zvýšení nezaměstnanosti.
- Mezi důležité ukazatele trhu práce patří **míra nezaměstnanosti, podíl nezaměstnaných osob, míra zaměstnanosti, míra participace, počet nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo**.
- Při vyhodnocování statistik je nutné znát nejdůležitější pojmy (včetně jejich vzájemných vztahů) a nástroje pro porovnání (indexy, procentní změny, procentní podíly).
- Nezaměstnanost v ČR není pro všechny kraje stejná. Nejnižší je v Praze, kde je hodně pracovních příležitostí a nejvyšší bývá zpravidla v Ústeckém a Moravskoslezském kraji.
- Nezaměstnanost absolventů škol bývá zpravidla o něco vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti.

- Uplatnitelnost na trhu práce souvisí také s dosaženou úrovní vzdělání. Nejnižší nezaměstnanost je evidována u vysokoškoláků, nejvyšší pak u osob, které mají pouze základní vzdělání.

Závěrečný test

1. Kterou ze situací byste označili termínem frikční nezaměstnanost?

   a) nezaměstnanost, způsobená krachem velkého podniku zaměstnávajícího značnou část obyvatel regionu
   b) dlouhodobá nezaměstnanost absolventů škol
   c) nezaměstnanost trvající po přechodnou dobu po odchodu z jednoho zaměstnání a hledání nového

2. Ke snížení nezaměstnanosti přispívá

   a) zrušení podpor v nezaměstnanosti pro čerstvé absolventy škol
   b) zvýšení minimální mzdy
   c) zvýšení ochrany zaměstnanců zaručované zákoníkem práce

3. Za nezaměstnané absolventy jsou ve statistikách MPSV považováni

   a) nezaměstnaní, kteří ukončili studium v průběhu posledních dvanácti měsíců
   b) nezaměstnaní, kteří ještě neodpracovali dva roky
   c) nezaměstnaní, kteří ukončili školu nejdéle před dvěma lety

4. Za zaměstnané nejsou považováni

   a) drobní živnostníci
   b) ženy na mateřské dovolené
   c) osoby ve výpovědní lhůtě
   d) ti, kteří v rozhodném období mají podepsánu pracovní smlouvu s pozdějším datem nástupu
   e) zaměstnanci v době pracovní neschopnosti

5. Obecná míra nezaměstnanosti se vypočítá jako podíl

   a) nezaměstnaných na populaci
   b) nezaměstnaných na pracovní síle
   c) nezaměstnaných a zaměstnaných

6. Podíl nezaměstnaných osob se vypočítá jako podíl

   a) nezaměstnaných na populaci
   b) nezaměstnaných na pracovní síle
   c) dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 - 64 let a populace v témže věku

7. Celková míra nezaměstnanosti v ČR na přelomu roku 2007/8 dosahovala hodnot

   a) <4 %; 5 %>
   b) <5 %; 6 %>
   c) <6 %; 7 %>
   d) <7 %; 8 %>

8. Označte **nesprávné** tvrzení

a) Míra nezaměstnanosti absolventů škol je zpravidla tím nižší, čím vyšší je úroveň vzdělání
b) Míra nezaměstnanosti absolventů zpravidla převyšuje celkovou míru nezaměstnanosti
c) Mezi kraje s nejvyšší mírou nezaměstnanosti patří Ústecký a Moravskoslezský kraj
d) Míra nezaměstnanosti v ČR je v porovnání s mírou nezaměstnanosti EU 28 poměrně vysoká
e) Míra nezaměstnanosti absolventů škol je nejvyšší většinou v září a nejnižší na jaře

9. Členskými státy EU nejsou

a) Norsko
b) Finsko
c) Rumunsko
d) Malta

10. Míra zaměstnanosti se vypočítá jako podíl

a) zaměstnaných a populace v produktivním věku
b) zaměstnaných a pracovní síly
c) pracovní síly a populace v produktivním věku

Informační zdroje

Úlovec, M., Vojtěch, J.: Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2014. NÚV, Praha 2014.

Publikace ke stažení zde:

http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-97&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a-

http://www.nuv.cz/cinnosti/analyzy-trhu-prace-rozvoj-kvalifikaci-dalsiho-vzdelavani/nezamestnanost-absolventu-strednich-a-vyssich-odbornych-skol

Vojtěch, J., Paterová, P.: Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii – 2013/14. NÚV, Praha 2014.

Publikace ke stažení zde:

http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-87&NazevSeo=Vyvoj-vzdelanostni-a-oborove-struktury-zaku-a-

http://www.nuv.cz/cinnosti/analyzy-trhu-prace-rozvoj-kvalifikaci-dalsiho-vzdelavani/vyvoj-vzdelanostni-a-oborove-struktury-zaku-a-studentu-ve-8

OECD: http://data.oecd.org/

Eurostat: http://ec.europa.eu/eurostat/web/main

Český statistický úřad: www.czso.cz

Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí: http://portal.mpsv.cz